

YUNESKO RO'YXATIGA KIRITILGAN BUTUNJAHON MADANIY OBYEKT LARI

Abdumannonov Rizobek Iqboljon o'g'li
Qo'qon universiteti talabasi,
Umarov Omonjon
Qo'qon universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur tezisda Yuneskoning butunjahon madaniy obyektlar ro'yxatiga kiritilgan obyekt larni soni va ularni qaysi qit'alarga tegishliligi bo'yicha ma'lumot beramiz.

Kalit so'zlar: Unwto, Afrika, Yunesko, Kreml,

YUNESKO Jahon merosi obyekt i — Birlashgan millatlar tashkiloti Ta'lim, fan va madaniyat masalalari bo'yicha tashkilot tomonidan boshqariladigan xalqaro konvensiya tomonidan huquqiy muhofaza qilinadigan diqqatga sazovor joy yoki hududdir. Umumjahon merosi ob'ekt lari YUNESKO tomonidan madaniy, tarixiy, ilmiy yoki boshqa turdagi ahamiyatga ega bo'lganligi uchun belgilangan. Yodgorliklar „Insoniyat uchun ajoyib qadriyat hisoblangan butun dunyo bo'ylab madaniy va tabiiy merosni“ o'z ichiga olgandir

YUNESKO ro'yxatiga kiritilishinig asosiy sabablaridan o'tmishdan hozirgi kungacha saqlanib qolgan obyekt larni saqlab qolish va ularni zarar yetgan qismlarini rekonstruksiya qilishdan iborat. Buning uchun nafaqat butun dunyo balki o'zbekistonda ham ko'plab ishlar amalga oshirilmoqda.

Madaniy merosning diqqatga sazovor joylari tabiatan noyob va mo'rt bo'lganligi sababli, turizm ma'murlari ushbu madaniy meros ob'ekt larni uzoq muddatli himoya qilish va saqlash bilan birga ularni qanday qilib eng yaxshi tarzda rivojlantirishni o'rganishlari muhim. 1000 dan ortiq tabiiy va madaniy ob'ekt lar Jahon merosi ro'yxatiga kiritilgan bo'lsa, turli xalqaro tashkilot larning hozirgi muammosi tez o'zgaruvchan va globallashgan dunyo sharoitida ularning qadriyat larni himoya qilishni ta'minlashdir.

Bugungi kunda Yuneskoning butunjahon madaniy obyekt lar ro'yxatida 1157 dan ortiq madaniy obyekt lar kiritilgan. Bu obyekt lar har bir hududni madaniyati haqida so'zlovchi asosiy manba hisoblanadi. Biz biladigan butun jahon madaniy meros obyekt lariga kiritilgan joylardan biz dunyoga mashhur Buyuk Xitoy devori, Toj Mahal, Piza minorasi, Kreml va qizil maydonni misol qilib aytishmiz mumkin.

Jahon merosi ob'ekt i sifatida tanlash uchun geografik va tarixiy jihatdan alohida ahamiyatga ega bo'lgan noyob diqqatga sazovor joy bo'lishi kerak. Masalan, Jahon merosi ob'ekt lari qadimiy xarobalar yoki tarixiy inshootlar, binolar, shaharlar, shuningdek, cho'llar, o'rmonlar, orollar, ko'llar, yodgorliklar, tog'lar yoki cho'l hududlari bo'lishi mumkin. Butunjahon merosi ob'ekt i insoniyatning ajoyib yutug'ini anglatishi va sayyoramizdagi intellektual tariximizning dalili bo'lishi mumkin yoki u ajoyib tabiiy go'zal joy bo'lishi ham mumkin. 2021-yil iyul holatiga ko'ra, 167 mamlakatda jami 1154 ta Jahon merosi ob'ekt lari (897 ta madaniy, 218 ta tabiiy va 39 ta aralash ob'ekt lar) mavjud. Tanlangan 58 ta hudud ichida Italiya ro'yxatdagi eng ko'p tarixiy joylarga ega mamlakatdir.

YUNESKO joylarni Jahon merosi ro'yxatiga kiritish orqali ularni kelajak avlodlarga o'tkazishga yordam bermoqchi. Jahon merosi ob'ekt i sifatida ro'yxatga olinishi, uning atrof-muhitiga va ular o'rtasidagi o'zaro munosabatlarga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ro'yxatga

kiritilgan obyektlar xalqaro e'tirof va huquqiy himoyaga ega bo'ladi va ma'lum sharoitlarda uni saqlashni osonlashtirish uchun Jahon merosi jamg'armasidan mablag' olishi mumkin.

Mintaqalar bo'yicha Jahon merosi ob'ektlari soni

Mintaqalar	Madaniy	Tabiiy	Aralashgan	Jami	%	Belgilangan mulkka ega ishtirokchi davlatlar
Jami	900	218	39	1157	100 %	167
Yevropa va Shimoliy Amerika	469	66	11	546	47,19 %	50
Osiyo va Tinch okeani	195	70	12	277	23,94 %	36
Arab davlatlari	82	5	3	90	7,78%	18
Afrika	54	39	5	98	8,47%	35
Lotin Amerikasi va Karib dengizi	100	38	8	146	12,62	28

Ushbu jadvalga e'tibor qaratadigan bo'lsak dunyodagi madaniy va tabiiy obyektlar bilan xisoblaganda 1157 tani tashkil qilmoqda va bu mulklarga egalik qilish huquqi 167 ta davlatga topshirilgan. Madaniy obyektlar soni bo'yicha yetakchilik Yevropa va Shimoliy Amerika davlatlariga tegishli ular jami madaniy obyektning teng yarmini yani 546 tani tashkil qiladi. Undan keyingi o'rinlarda mos ravishda Osiyo va Tinch okeanidagi, Lotin Amerikasi va Karib dengizi, Afrika, Arab davlatlari band etgan

Xulosa qilib aytganda 100 dan ortiq davlatlar o'zlaridagi xududlarni madaniy meros ro'yatiga kiritishgan bu ular uchun judayam ko'p imkoniyatlar yaratiladi ko'plab turistlar oqimini sezilarli darajada saqlab qolishga yordam beradi. yokli bo'lmasa biron bir zarar yetib qolsa davlat mablag'laridan emas, yunesko mablag'lari xisobidan tamirlab beriladi bir tomondan qarasa bo'lsak tekin reklama vazifasiniyam bajarib berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1- UNESCO World Heritage Centre - World Heritage List
- 2- Turizm va sport vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi Prezident qarori (PQ-5054-son, 06.04.2021-y.)
- 3- R.Toxirov. Tadbirkorlik subyektlari samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI. Ilmiy-elektron jurnali.1/2023. 40-43.
- 4- Kokand, F. M., Kokand, R. T., & Kokand, D. M. (2020). Trends in solving problems in the development of an innovative economy. Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems, 12(6), 1205-1209.
- 5- Toxirov, R. S., & Raxmonov, N. R. O. G. L. (2021). DASTURIY TA'MINOT YORDAMIDA

ZAMONAVIY BOSHQARUVNI TASHKIL ETISH ISTIQBOLLARI. Central Asian Academic Journal of Scientific Research, 1(1), 181-186.

6- Tokhirov, R., & Rahmonov, N. (2021). Technologies of using local networks efficiently. Asian Journal Of Multidimensional Research, 10(6), 250-254.

7- Tokhirov, R., & Abdurakhimjanov, A. (2021). The Issue Of Modern Strategic Management In Enterprises Or Firms. The American Journal of Management and Economics Innovations, 3(08), 9-14.